

ד. 1) מה היה המנהג במקומו של רב ושמואל בענין מקום השחיטה? ומדוע נהגו הכי? וכיצד מתיישב הוא עם דברי הברייתא שהובאו בגמ', ועם דברי הברייתא שהביא רש"י? 2) כיצד היה מנהגו של רב זירא בענין מקום השחיטה, ומדוע נהג הכי? והאם מתיישב הוא עם מה דשנינו בפסחים בענין ההולך ממקום שנהגו למקום שלא נהגו, ומדוע? 3) האם מה דשנינו בפסחים דהולך ממקום למקום נותנים עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם איירי בחד גוונא?

ה. 1) השוחט ופגע בחיטי שעל הקנה (פרט), מה דינו ומדוע? וכיצד הדין היכא דחתכן, ומדוע? 2) כיצד ביארו רב הונא ורב חסדא את פלוגתתם של רבנן ור' יוסי בר יהודה בענין הגרמה? 3) שחט שליש הגרים שלישי ושחט שלישי, או הגרים שחט והגרים, מה דינה של הבהמה ומדוע?

ו. 1) מה היא שחיטה העשויה כמסרק, ומה דינה? 2) השוחט במקום נקב או פגע בו נקב, מה דינה ומדוע? והאם יש ללמוד דינה משחט והגרים, ומדוע? 3) השוחט מן הצרדין או מן העורף, מה דינה של הבהמה, ומדוע? 4) היכן הוא מקום המליקה, ומניין? ואמאי ליכא לפוסלה משום דנטרפה קודם חתיכת סימניה? 5) מה חידשו בני רב חייא בענין מצוות המליקה, ומה הסתפקה הגמ' בדעתם, וכיצד פשטו?

ז. 1) מאי קמשמע לן מתניתין בכללא ד"גמציא כשר בשחיטה פסול במליקה כשר במליקה פסול בשחיטה"? והאם יש לומר דאתי לאשמועינן להלכות שחיטה דלא נוהגים במליקה, ומדוע? 2) מאי קמשמע לן שמואל בהא ד"כל הכשר בשחיטה כנגדו בעורף כשר במליקה"? והאם אית מאן דפליג אכללו, ומדוע?

ח. 1) עוף שנעקרו סימניו, האם כשר הוא לשחיטה או למליקה, ומדוע? והאם יש ללמוד מדינו לענין טרפות בעופות, ומדוע? וכיצד קיימא לן בענינא דעיקור סימנים בעוף, ומדוע? 2) מה הם האופנים שהתבארו בסוגיין בביאור המתניתין ד"מלק בסכין מטמא בגדים אבית הבליעה"? והאם יש טעם אמאי כל טעם לא ביאר בהטעמים האחרים? 3) מה הוקשה לאבוי בענינא דמליקת עולת העוף, וכיצד יישבו הענין?

ט. 1) כיצד סדר מליקת חטאת העוף ועולת העוף, ומה הטעם בסדר זה, והאם כולי עלמא מודו דבעינן דווקא בסדר זה, ומדוע? 2) איזה אופנים התבארו בסוגיין להחשיב אדם ובעלי חיים כמתים, ולמאי נפקא מינה? 3) מה היא שיטתם של רבנן בענינא דמליקת עולת העוף, ומהיכן ילפו לשיטתן? וכיצד דרשו למאי דכתיב בה "כמשפט" ואמאי לא ילפו להאי דרשא מהיכי דר' ישמעאל וראב"ש ילפו?

י. 1) כיצד דרש ר' ישמעאל ל"כמשפט" דכתיב גבי עולת העוף דחובה? ומדוע לא דרש לה כדררשי רבנן? וכיצד סבירא ליה בענינא דמליקת עולת העוף, ומנין דהכי סבירא ליה? 2) מה דעתו של ראב"ש בענינא דמליקת עולת העוף, ומהיכא יליף לשיטתיה? ואמאי לא דרש להנך קראי כדררשי רבנן ור' ישמעאל? והאם מאי דמבואר בסוגיין בשיטת ראב"ש מוסכם אליבא דכולי עלמא?

יא. 1) מהיכא ילפינן דחטאת ועולה אינן באים ממעשר? והאם אפשר ללמוד מהתם אף לחטאת העוף ולעולת העוף? 2) מהיכא ילפינן לקרבנות בהמות ועופות דנוהגים דווקא ביום? ובאיזה יד הם נעשים ומנלן? 3) מה כשר בתורים, ומה כשר בבני היונה, ומנלן? ובאר היטב את קושיות הגמ' "שיכול והלא דין הוא" בהאי ענינא!

יב. 1) מאימתי ועד מתי יש להכשיר את התורים ואת בני היונה, ומדוע? ואיזה אופן בתרוויהו פסול, ומדוע? 2) באיזה גוונא איירי ספיקא דר' זירא גבי האומר הרי עלי מן התורים או מן בני היונה, ומה ההכרח לאוקמי הכי? ומה הם צדדי ספיקו? והאם יש פשיטות, ומדוע? 3) האם שייך שהתורה תכתוב מיעוט למעט ספיקא, ומדוע? והאם יש אף היוצאים מזה הכלל, ואי נימא דיש, מאי טעמא שאני משאר מילי?

יג. 1) מה דרשו בסוגיין מדכתיב "מן התורים" ומדכתיב "מן בני היונה"? ואמאי איצטריכו תרוויהו? 2) כיצד דרשינן לקרא "כי משחתם בהם מום בם", ולמאי נפקא מינה (פרט)? 3) מה דין בעלי מומים בעופות, ומנלן?

יד. 1) המתנדב "פלגס" כיצד יש לנהוג עם נסכיו, ומדוע? ולענין איזה נידון הובא האי מילתא בסוגיין? 2) מה דינו של "שיאור" לצאת בו ידי חובת לחמי תודה, ומדוע? 3) כיצד משכחת לה דיתחייב להביא רק עשר לחמי תודה, ומדוע דווקא באופן זה? ומה יעשו באלו הלחמים, ומדוע?

בהצלחה!

תשובות למבחן חולין יז כג

א. (1) לר' ישמעאל היו מותרים לאוכלה רק על ידי שחיטה [דנמסרה למשה מסיני], ואם הוא מין הראוי למזבח, אין היתר לאוכלה אלא אם כן יקדשינה ויקריבנה שלמים. ולרש"י ילפינן לה מדכתיב "ואל פתח אוהל מועד לא הביאו". והתוס' כתבו, דילפינן לה מהא דהצריך הכתוב להתיר בשר תאווה בכניסתן לארץ, כדכתיב "כי ירחיב וגו' כי תאווה נפשך לאכול בשר", דמשמע דאילו בזמן המשכן היה אסור. ויש טעם בדבר משום דהשתא רובא דעלמא מרוחקין מבית המקדש. ולר' עקיבא היו מותרים אף בבשר תאווה, ואף לא היו צריכים לשחוט, דהא כתיב בקרא "כי ירחק ממך המקום זבחת", ומשמע דרך בכניסתן לארץ נצטוו על הזביחה.

(2) סברינן דלר' עקיבא דהותר במדבר בשר נחירה, הא על כרחך דבזמן זה היה טעון כיסוי, דהוי בכלל וכסית את דמו, והוא הדין דאף בזמן הזה יצטרכו כיסוי [ולכאורה הוא מידי דהוי אשוחט טריפה]. ומסקינן, דכיון דאיתסר איתסר, ולא הוי בכלל "אשר יאכל וכסית את דמו".

(3) בשבע שנים שחילקו וכיבשו, אם מצאו משל הגויים, וודאי דהותר להם. ומשל עצמם תליא בב' התירושים בגמ', האם הכל הותר להם או דרק שלל אויביהם הותר להם. ואיכא צד בגמ', דאם נחרום במדבר והכניסום לארץ, שמא הותר כבר באכילה, ויכול לאוכלם אפילו בשבע שכיבשו.

(4) הכל שוחטין אתי למימר דאחד מומר ואחד כותי, ולעולם שוחטין היינו אפילו בלילה, ובכל שוחטין לרבות צרור זכוכית וקרומית של קנה. דאף דאיכא למימר דהכל שוחטין אתי לרבות עוף, ולעולם שוחטין אתי למימר דאף בגלותן לא חזרו להיתר נחירה או לאיסור בשר תאווה, מכל מקום כיון דמאי דכתיב בכל שוחטין על כרחך דאזיל על השוחטין ולא על הנשחטין, מסתברא דכולה מתניתין אשוחטין אזלא ולא אנשחטין.

ב. (1) מגירה היינו שיש לה פגם מכוון עם מורשא בשני צדיה, ואסור לשחוט בה משום דהמורשא הראשונה קורעת את העור והבשר, והמורשא השנייה קורעת את הסימנים ולא הוי שחיטה.

(2) אם יש בה רק פגימה אחת, באופן דהפגימה היא "אוגרת" דיש לה עוקץ משני ראשיה, אסור לשחוט בה וכמגירה. ואם פגימתה היא "מסוכסכת" והיינו שיש לה רק עוקץ אחד, אם הוא באמצע הסכין, אסור לשחוט בה, משום דחורפא דסכין מחליש הבשר והמורשא קורעת. אבל אם היא בראש הסכין, אף דלכתחילה לא ישחט בה, מכל מקום בדיעבד אם הולך ולא הביא כשר, כיון דהמורשא רק החלישה הבשר ולא את הסימנים. ואם יש כמה פגימות, אפילו כולם מסוכסכות הוי כמגירה. ובפגימות גדולות שהחלק העוקצים במשחות, אפשר לשחוט בה, וכן הדין בסכין שאין בה פגימות אבל אינה חלקה.

(3) או לבדוק לאור השמש, או לבדוק על ידי קרן השמש החודרת מבעד הפגם. או לבדוק במים על ידי שמעבירה על המים ואם יש פגם יש חריץ במים, או דמטיף טיפה ואם יש חריץ הרי תתעכב שם. או דיבדוק בלשון, או בחוט השערה, או על בשרו וציפורניו. ומסקנת רב אשי ורב כהנא, דיש לבדוק על בשרו וגם על ציפורניו, וכתבו התוס' דבשר הוא כנגד הושט וציפורן הוא כנגד הקנה. וכן צריך לבדוק אף משתי רוחות הסכין, שמא יש בהן מורשא ויקרע הסימנים.

(4) פוגם עצם בפסח שיעורו בחגירת הציפורן, וכן פוגם אוזנו של בכור ופוגם בית הערה של מוקדשין נקיבות, ואין ללמוד בכור ממוקדשין, דהא בכור להתירו בשחיטה במדינה איירי, ואיכא מומין דאינם מתירים במדינה. וכן אין ללמוד מוקדשין מבכור, ולרש"י היינו משום דהוי אמניא דכיון דאינו ניכר לא סגי בחגירת ציפורן. והתוס' כתבו, דמוקדשין הא איירי בנקיבה. ועוד ביארו, דסלקא דעתין דבמוקדשין אפילו פחות מחגירת הציפורן הוי מום. וכן חגירת אבני המזבח הם בכדי חגירת הציפורן דהא כתיב "שלמות".

ג. (1) הקשו התוס' דכיון דמבואר בסוגיין דלאבני המזבח בעינן אבנים שלימות בלא חגירת הציפורן, היאך בנו המזבח, הא לא יכלו לסתתן בברזל משום דכתיב "לא תניף". ואף על ידי שמיר לא יהני משום דשמיר עושה פגימות, וכדמשמע בסוגיא בעבודה זרה. והסיקו, דהוי נוטלין חלוקי נחל שלא היו בהן שום פגימה.

(2) צריך להראותו לחכם מדרבנן בעלמא משום כבודו של החכם. ואיכא אסמכתא מדברי קבלה דכתיב בשאול "ושחטתם בזה". ואם לא הראה לחכם, אם נמצאה סכיני יפה, רק משמתין ליה כההיא דמנדין לכבוד הרב. ואם לא נמצאה סכיני יפה, אף מעברינן ליה ומכריזים על כל בהמותיו דטריפות הן. ולדעת רבינא, הכי עבדינן אף היכא דנמצאת סכיני יפה, אבל אם לא נמצאת סכיני יפה, אף מלכלכים לו השחטה בפרש כי היכי דאף לגוי לא יוכל למוכרה [כן פירש רש"י].

(3) ציפורן ושן מחוברת פסולה לשחיטה כדין כל מחובר. ואם נתלשו שפיר כשרות לשחיטה. [דהא אין שיעור לסכין שחיטה]. אמנם בשתי שיניים ביחד לא ישחוט, דהא יש פגם ביניהן והוי כסכין פגומה.

(4) בדרך הבאתה כולי עלמא מודו דפסולה, משום דנקרעו סימניה בפגימות. ואם שחט בדרך הליכתה. לבית שמאי שחיטתו פסולה. ולבית הלל שחיטתו כשרה דהא לא נפגמה. אמנם אמר ר' יוחנן דגמרא גמיר ליה מרבו דבית הלל הכשירו רק לענין טומאת נבילה, אבל לא התירו באכילה גזירה אטו הובאה.

(5) דעת רש"י דכל שיעור אורכן כשר לשחיטה מלבד בטבעת הגדולה. ואם הגרים שחיטתו לאחר הטבעת הגדולה, לרבנן אפילו בהגרמה כל שהוא יש לפסול, ולר' יוסי בר יהודה, כל דשחט רובה במקום הכשר עלתה לו שחיטתו ותו אינה נפסלת בהגרמה. והביא רש"י דיש מפרשים דלעולם מקום השחיטה הוא רק בתוך טבעת, ואם הגרים חוצה לה תליא בפלוגתא דרבנן ור' יוסי בר יהודה.

ד. (1) לפירוש הראשון ברש"י במקומו של רב ושמואל לא היו אוכלים אלא אם כן נשחטה בטבעת הגדולה, או בין טבעת לטבעת. ומנהג זה נהגו משום פסקו של רב ושמואל דפסקו כר' יוסי בר יהודה דסגי בשחיטת רוב, ומכל מקום הכשירו רק היכא דשחט בטבעת הגדולה או בין טבעת לטבעת אבל לא בשאר הטבעות, והיינו משום דרק הטבעת הגדולה שם קנה עליה הואיל ומקפת את כל הקנה, אבל שאר הטבעות שמקיפות רק רוב קנה לא חשיבי קנה. ואף שבברייתא מבואר דעת ר' יוסי בר יהודה דאפשר לשחוט בשאר הטבעות, אינהו לא סבירא כוותיה בהא, אלא סברו כרבנן דלא אזלינן בתר רובא. וכתבו התוס' דמה דמבואר בברייתא דמקום שחיטה היא מטבעת הגדולה עד הריאה, היינו נמי כר' יוסי בר יהודה, או דאיירי בין טבעת לטבעת. ורש"י פירש עוד דמנהגן ופסקן של רב ושמואל איירי לענין הגרמה, דבשאר הטבעות לא מהני רוב כדי להתיר הגרמה, או אפילו אחר דשחט כולה יש לפסול הגרמה אטו היכא דשחט רק רובה דלא הוי רוב קנה.

(2) ר' זירא כשעלה לארץ ישראל אכל מוגרמת הנהוגה במקומו לאיסור. וסבר דאף דרב יוסף אמר דהכי פסקו רב ושמואל, ליכא למיסמך עליה דהכי אמרו, אלא חומרא בעלמא הוא דנהגו הכי. [אמנם רב יוסף טען דמשמיה דרב יהודה דהיה מדקדק ביותר אמר הכי, ושפיר יש לסמוך עליה]. ואף דשנינו דההולך ממקום שהחמירו יש לו לנהוג בחומרתו. הני מילי באותה מדינה או מארץ ישראל לבל משום כבוד המקום, אבל מבבל לארץ ישראל אין לנהוג כבוד בבבל משום דלענין איסורי בני בבל כפופין לבני ארץ ישראל. אי נמי, כיון דאין דעתו לחזור אינו צריך לנהוג כמנהג המקום שיצא ממנו.

3) כתבו התוס' דלכאורה לא איירי בחד גווני, משום דלעולם אולינן בתר המקום דכוונתו להשתקע שם. אי נמי, איירי באותו מדינה אבל מעיר לעיר, אבל ביוצא למדינה אחרת אולינן בתר כוונתו להשתקע.

ה. 1) רב פפי משמיה דרבא אמר דהיא טריפה. ואיבעיא לן האם כוונתו היכא דחתכן או היכא דרק נגע בהן, ולרש"י היינו קודם להם, ולתוס' היינו לאחריהם. ומר בר רב אשי לגירסת רש"י אמר דהיא כשירה, ולשיטתו איירי קודם להם, אבל אם חתכן הוי כבר טריפה. ולגירסת התוס' מר בר רב אשי לא פליג, ומאי דאמר דטריפה איירי בפגע בהן לאחריהן, אבל חתכן לא הוי טריפה. ולהלכה פסקינן דמקום השחיטה הוא עד שיפוי כובע ולמטה, ואפילו אם חתך בחיטי היא כשירה.

2) רב הונא ביאר בשם רב אסי דפלוגתתן היא רק בגוונא דשחט רוב ואחר כך הגרים, דלרבנן לא אמרינן דרובו ככולו [בגוונא דהגרים], ולר' יוסי בר יהודה אחר דשחט רוב הוי כמחתך בשר בעלמא וליכא לפסול משום הגרמה. אבל אם התחיל בהגרמה כולי עלמא מודו דפסול, דהא כי נפקא חיותא לא נפקא ברוב שחיטה. ודעת רב חסדא, וכן דעת לישנא בתרא דרב הונא, דנחלקו דווקא היכא דהתחיל בהגרמה, דר' יוסי בר יהודה דימהו לשוחט חצי קנה שכבר נפגם, ורבנן סברו דשאני חצי קנה פגום דסוף סוף חתוך הוא במקום השחיטה. אבל היכא דשחט רוב במקום כשר, כולי עלמא מודו דסגי ברוב ואין פסול דהגרמה. ולהאי לישנא בתרא דרב הונא, רב חסדא שאלו דלמא שפיר נחלקו אף בהא דרובו ככולו.

3) שחט שליש והגרים שליש ושחט שליש, לדעת רב הונא משמיה דרב שחיטתו פסולה משום דאולינן בתר שעת מיפק חיותא, והא על ידי הגרמה היתה. ולדעת רב יהודה משמיה דרב, אולינן בתר רוב החתך, דאם היה הוא במקום הראוי לשחיטה, כשר. ואם התחיל בהגרמה ולאחריה שחט שליש ושוב הגרים, לדעת רב הונא משמיה דרב יש להכשירו, דהא נפקא חיותא על ידי שחיטה [והיינו אליבא דרב, דהא משמיה דרב אסי דלישנא בתרא אמר דפסול בכהאי גוונא. ורש"י כתב דתליא אף בפלוגתא דרב חנינא בן אנטיגנוס עם רבנן ור' יוסי בר יהודה]. ולדעת רב יהודה יש לפסלו משום דליכא רוב חתך במקום הראוי לשחיטה.

ו. 1) שחיטה העשויה כמסרק היינו דלא חתך כולה במקום אחד, ומסקינן דהיכא דכל החתכים היו במקום השחיטה, אף דאינה מפורעת בהכי, אפילו הכי כשירה.

2) דעת רב יהודה דהשוחט במקום נקב, שחיטתו כשירה, אבל אם שחט ופגע בו נקב שחיטתו פסולה. ור' אלעזר ביאר, דאם היה כבר נקב, הא דמי להיכא דגוי שחט מחצה מן הסימן דאינו נעשה טריפה בהכי, דעתה שפיר יהני מה שישראל יגמור. אבל אם פגע בו נקב, הוי כהתחיל ישראל והגוי גמר, דכיון דהשחיטה נשלמה על ידי גוי לאו שחיטה היא. ור' יוחנן דחה, דהכא הרי כל החיות נפקא על ידי מעשה הישראל ואמאי דמי לעובד כוכבים. וכתבו התוס' דמדין שחט והגרים ליכא למילף, אף אי נימא דאיירי בגוונא דשחט והנקב היה באמצע (עיין מהר"ם). משום דהכא הנקב במקום שחיטה וטפי יש להכשירו ולא דמי להגרמה דלאו במקום שחיטה הוא.

3) רש"י כתב דמן הצדדין שחיטתו כשירה אפילו לכתחילה. אבל התוס' כתבו דהוא רק בדיעבד אטו היכא דלא יחזיר הסימנין (ועיין מהרש"א בביאור דבריהם). ואם שחט מן העורף, היכא דלא החזיר הסימנים על העורף, יש לפסלה משום דנטרפה בחתיכת המפרקת. אבל אם החזיר הסימנים בדיעבד יש להכשיר.

4) מקום המליקה הוא ממול עורף, דעורף הוא מאחורי הפנים, כדכתיב "כי פנו אלי עורף ולא פנים", ומול היינו מקום הרואה אותו כדכתיב "והוא יושב ממולי". וכתב רש"י דאף דחותך המפרקת לא חשיב טריפה בהכי, משום דכן הוא דרך מליקתה, והי כשוחט בוושט דנקב כל שהוא מטריפה ואפילו הכי כיון דהכי הוא דרך הכשירה לא חשיבה טריפה בהכי.

5) בני רב חייא חידשו דאם מלק רק הסימנים כשירה. והסתפקו האם כוונתם דהכי מצוותה לכתחילה, או דאף בהכי כשירה. וכתב רש"י דלהאי גיסא דדווקא אמרו, אסור לחתוך המפרקת ואם חתך המפרקת הוי פסולה. והתוס' כתבו דכולי עלמא מודו דבדיעבד כשירה ולענין מצוותה לכתחילה פליגו. ופשטו ממתניתין דקתני דעורף פסול בשחיטה וכשר במליקה, ואי נימא דדווקא אמרו וצריך להחזיר הסימנים ולא לחתוך המפרקת, אמאי בבהמה פסולה, הא לא נטרפה. אלא על כרחך דאף מחזיר סימנים אמרו, ומתניתין איירי בדלא החזיר דהכי הוא מצוותו לכתחילה.

ז. 1) יש לומר דאתי לענין החזרת סימנים, דבשחיטה כשר ואילו במליקה פסול, משום דבעינן לחתוך המפרקת קודם הסימנים ודלא כבני ר' חייא. ואיכא למימר דאתי למוליך ומביא דכשר בשחיטה ופסול במליקה. וסיפא דכשר במליקה פסול בשחיטה משכחת רק לענין עורף, ותני לה אגב רישא. וליכא למימר דאתי לענין הלכות שחיטה דלא נוהגין במליקה, משום דאי הכי, הוי ליה למיכתב "פסול בשחיטה כשר במליקה".

2) מסקינן דשמואל כרב הונא אמר רב אסי סבירא ליה דהגרים שליש ושחט שני שליש שחיטתו פסולה, והא אתי לאשמועינן דהפסול בשחיטה, והיינו הגרים שליש פסול אף במליקה, דאם התחיל למלוק משיפוי ראשו והמשיך בעורף, מליקתו פסולה. ומסקינן להלן דרבין בר קיסי דאית ליה דהא דאמר רמי בר יחזקאל דאין עיקור סימנים בעוף איירי דווקא במליקה אבל לא בשחיטה, על כרחך דפליג אדשמואל, דאילו לדידיה שפיר משכחת לה פסול למליקה דכשר לשחיטה.

ח. 1) לדעת רמי בר יחזקאל, כשר הוא בין לשחיטה ובין למליקה. ומעיקרא אמרינן דמאי דכשר לשחיטה הוא רק למאן דאמר אין שחיטה לעוף מן התורה, ורבנן לא פסלו בעיקור. ומסקינן דאדרבה, אי יש שחיטה לעוף מן התורה או מהלכה למשה מסיני, איכא למימר דהכי אגמרה דאין פסול דעיקור סימנין בעוף. ולדעת רבין בר קיסי, במליקה אין פסול דעיקור וכתב רש"י דהא במליקה לא נאמרו הפסולים דשחיטה. אבל בשחיטה שפיר פסלינן עיקור. וכתבו התוס' דלמאי דפירש רש"י לעיל (ט). דעיקור היינו טריפה, צריך לומר דסוגיין פליגא אמאי דאמר לוי לקמן (נו): דאיכא טריפות נמי בעוף. אבל לדברי הבה"ג דעיקור אינו טריפה, שפיר איכא למימר דאף בעוף נוהג איסורי טריפה. ולהלכה כתב רש"י דכיון דמתניתין דנשמטה הגרמת פליגא אדרמי בר יחזקאל, בשל תורה הלך אחר המחמיר.

2) או דנימא דעל ידי חתיכת המפרקת ורוב בשר הוי כבר נבילה, ומשום הכי לא יהני חתיכת הסימנים בסכין כדי לטהרו מידי נבילה. או דנימא דעל ידי רוב בשר אכתי לא הוי אלא טריפה, ומכל מקום אין חתיכת הסימנים מועילה לו, או משום דמליקה אינה כשרה אלא בדריסה, ומלק בסכין לא יכול להועיל תחת שחיטה, ומאן דסבר דאף במליקה כשר הולכה והבאה, צריך לומר דמשום חלדה פסיל הכי [ולרש"י היינו משום דננעץ תחת חתך העצם ואינו נראה, ולהתוס' הוא משום דהוי כשוחט מלמטה למעלה דהסימן מכסה על הסכין]. ומאן דאמר משום דריסה סבר דליכא לפסול משום חלדה, דהא סוף סוף ניכרת חתיכתו.

3) הוקשה לאביי דאי נימא דיש להקשות על מליקה אחר רוב בשר "וכי מתה עומד ומולק", הוא הדין דיש להקשות בכל מליקת עולת העוף דצריך למלוק ב' סימנים, דהא אחר סימן הראשון היא כבר מתה, ומה הענין במליקת הסימן השני. ועלה דחי רבא, דעולת העוף שאני דהא בעינן בה "הבדלה", וכל דלא יחתוך את ב' הסימנים ליכא הכא הבדלה.

ט. (1) לדעת רבא ור' אמי, מליקת רוב הבשר נעשית רק אחר מליקת הסימנים. דאם יחתוך רוב הבשר קודם הסימנים הרי כבר נתנבלה לדעת זעירי, והוי כמולק מתה. אבל מבואר להלן בסוגיין דרבי אסי פליגי אזעירי, ולשיטתו אין בחתיכת רוב הבשר משום נבילה אלא אם כן יחתוך אף את הסימנים.

(2) אמרינן דאדם דנשברה מפרקתו עם רוב הבשר, או באדם זקן מפרקת לבד אפילו בלא רוב בשר, דינו כמת ומטמא הוא באוהל. וכן הדין אם קרעו מגבו כדג. והחותך בהמה כמין גיטרא, או ניטלה הירך וחלל שלה, הוי כבר כמתה ומטמאה טומאת נבילה. ואמרינן לענין שרצים, דאם הותזו ראשיהן, ונחלקו בגמ' האם הוא לגמרי הוא כהבדלת עולת העוף לראב"ש דהוא ברוב שניים, נמי הוי כנבילה. וכן מסרקה ורוב בשר אליבא דזעירי הוי נבילה. [והתוס' כתבו, דהותזו ראשיהן לא קאי אשרצים אלא אבהמה חיה ועוף].

(3) דעת רבנן דבעולת העוף בעינן למלוק את ב' הסימנים, וילפו לה מדכתיב בעולת נדה "והקריבו", דאתי למימר דחלוקה הקרבתו משאר העופות, ומעתה שפיר יש לומר דמה דהוקשה מליקת עולת העוף להקטרה, הוא לומר דכשם שבקטרה בעינן ראש לחוד וגוף לחוד, הוא הדין לענין מליקה. ומאי דכתיב "משפט" היינו כמשפט חטאת בהמה, ואתי למימר דנעשית רק ביום ובאה רק מן החולין ונעשית רק ביד הימנית. ולא דרש לה מדכתיב "זאת תורת" וכדדרשו ר' ישמעאל וראב"ש, משום דסבר דקאי רק אבהמות. והתוס' הוכיחו מהסוגיא לקמן דאף רבנן מודו דלענין יום ילפינן מזאת תורת. ומשום הכי ביארו, דסברי רבנן דהאי זאת תורת לא קאי אחולין, משום דלא נהיג בכל הקרבנות.

י. (1) ר' ישמעאל דרש דאתי למילף מחטאת העוף, דמה חטאת העוף מליקתה ממול עורף, אף מליקת עולת העוף מליקתה ממול עורף. ועדיף ליה טפי לאוקמי לה אחטאת העוף דסליק מינה ולא אחטאת בהמה דכתיבא מקמי. ומאי דדרשו רבנן כמשפט, דרש ר' ישמעאל מדכתיב "זאת תורת". וכתב רש"י דעל כרחק דר' ישמעאל סבר כשיטת רבנן דבעינן דווקא מליקת ב' סימנים, דהא על כרחק דאף איהו דרש להקש דמליקה להקטרה דאתי לענין הבדלה, דאי לאו הכי מנין לו דהאי והקריבו לחלק לענין הבדלה אתי. וכיון דאית ליה והקריבו לענין הבדלה, סתמא דהבדלה היא בשני סימנים. והתוס' כתבו, דלאו משום ומלק והקטיר אית ליה הכי, אלא מסברא בעלמא אית ליה דהוקשו רק לענין מול עורף, ולא לענין הבדלה.

(2) ראב"ש סבר דאף דבעינן מליקה בשני סימנים מדכתיב "והקריבו", מכל מקום אכתי בעינן שיהיה הראש מחובר בגוף בשעת ההזאה, ויליף לה מדכתיב "כמשפט" ועל כרחק דאתי לחטאת העוף דסליק מינה, וליכא למימר דאתי רק לענין מול עורף, דהא כבר יליף לה מליקה ממליקה, ועל כרחק דאתי למימר דכי היכי דבכחטאת ההזאה נעשית כשהראש מחובר, הוא הדין בעולה. ומאי דהוקשה מליקה להקטרה, אתי רק למימר דמליקתו נעשית על ראש המזבח. וכתבו התוס' דסוגיין לא אתי כר' שמעון בן אליקים בזבחים דאית ליה דלראב"ש אם רצה אינו מבדיל, אבל לא דחייבים שלא להבדיל. ובשם ר"ת כתבו, דר' שמעון בן אליקים איירי רק לאחר ההזאה קודם המיצוי דהתם אם רצה מבדיל. אבל קודם ההזאה וודאי דאסור להבדיל, דהא כמשפט חטאת העוף כתיב ביה.

יא. (1) בעולה הוא משום דנשרף כליל, ובמעשר בעינן מידי דאכילה. ולענין חטאת ילפינן לה מחטאת יום הכיפורים דכתיב ביה "והקריב אהרון את פר החטאת אשר לו". ולרש"י ילפינן לשאר החטאות מדאיקרי חטאת, והוא הדין לחטאת העוף. והתוס' כתבו דמיתורא ד"לו" דרשינן להא דהא לפרו של אהרון לא איצטרבא, משום דלשריפה אזיל. והוא הדין דעולת העוף ילפינן מיניה. ולענין עולת העוף, אף דלכאורה נמי אינה באה מן המעשר משום שאינה נאכלת, מכל מקום הוי אמינא דכיון דכתיב "והקריבו" לחלק שפיר בא מן המעשר, ולהכי כתיב ביה "כמשפט", ולר' ישמעאל ולראב"ש לאו כמשפט ילפינן לה, אלא מדכתיב "זאת תורת".

(2) הקרבנות נעשים רק ביום דהא כתיב "ביום צוותו". ושפיר ילפינן מהתם אף לענין עופות. ונעשים דווקא ביד ימין, ולמאן דאמר דכל היכא דכתיב כהונה היינו ימין, שפיר ילפינן מדכתיב בהו כהן. ולמאן דאמר דבעינן דווקא אצבע וכהונה, ילפינן לה מחטאת בהמה דכתיב ביה כהן ואצבע. וכתבו התוס' דלמאן דאמר דבר הלמד בגזירה שוה אינו חוזר ומלמד בהיקש, צריך לומר דסגי בכהונה לחודה, דאילו מחטאת בהמה ליכא למילף בהיקש לעופות.

(3) בתורים רק גדולים כשרים, ובבני יונה רק קטנים כשרים. ומסקינן דהוא משום דלא אישתמיט בשום דוכתי לכתוב על תורים בני ועל בני יונה יונה סתם, ותורים הוקשו לבני יונה דמה בני יונה דווקא בני יונה, אף תורים דווקא גדולים ולא אף קטנים. ואמרינן דבעינן קרא לתורים דאי לאו קרא הוי אמינא מקל וחומר דאף קטנים כשרים. וביארו התוס', דוודאי דבעינן קרא לתורים, אלא דאם לא היה סומכו לבני יונה להקישו להם, הוי אמינא קל וחומר. אי נמי, דהוי ליה למיכתב בני יונה ותורים. וכן אמרינן דאי לאו קרא דבני יונה הוי אמינא דאף גדולים כשרים מקל וחומר. וביארו התוס' דאף דאי לאו דבני יונה היינו קטנים ליכא למילף לתורים היינו דווקא גדולים, מכל מקום כוונת הגמ', דאי הוי מצי למילף מדוכתי אחרינא לתורים הם רק גדולים, הוי אמינא קל וחומר דבני יונה כשרים אף גדולים. וברש"י מבואר דתורים וודאי דמשמע גדולים, אלא דמקשינן מנלן דהוא אף לעכב.

יב. (1) את התורים יש להכשיר רק לאחר שזיהבו דאו הם וודאי גדולים. ואת בני היונה יש להכשיר רק לאחר שיעלעו דם, והיינו דאם תשמט כנפיהן יצא דם ממקום החבלה, אבל קודם לכן מאיסי. ויכול להביאן רק עד תחילת הציהוב, משום דבזמן זה יש לחוש שמא הם כבר גדולים ונפקי מכלל "בני יונה". והזמן ד"ציהוב" פסול בזה ובוה, משום דאינם גדולים ואינם קטנים. וילפינן לה מדכתיב "מן התורים". ועיין להלן.

(2) איירי היכא דהביא תור וכן יונה משהציהבו, ואיבעיא לן האם הוי ספק גדול ספק קטן, ועתה דאמר מן התורים או מן בני היונה, ממה נפשך יצא, דהרי הם או גדולים או קטנים. או דלמא דהוי בריה בפני עצמה, ולא הוי לא גדול ולא קטן ואינו לא בכלל תורים ולא בכלל בני יונה. וכתבו התוס' דאיירי דכבר עבר הכהן והקריבן, דאי לאו הכי הא אסור להקריבן משום דממה נפשך חד מינייהו פסול, דאו אינו קטן ואו אינו גדול. אי נמי, איירי שיהביאו לכהן והספק הוא האם יצא ידי נדרו. אי נמי, איירי בבמה דכל המינים כשרים שם. אמנם כתבו התוס', דישאל אף בבמה אסור להקריב שאר מינים. ורצו לפשוט מהא דבעינן קרא למעט תחילת הציהוב, ואי נימא דספיקא הוא וכי איצטרין קרא למעט ספיקא. ומסקינן דאינו ראייה משום דיש לומר דהאי קרא לא אתי כלל למעט תחילת הציהוב.

(3) כתבו התוס' דהיכא דהתורה מיעטתו בתורת וודאי שפיר יש לומר דאף ספיקות מתמעטים. אי נמי, היכא דאין לפשוט את כל המקרים של זה הספק בפשיטות אחת, כגון ספק בהרת קדמה ספק שער לכן קדם. אבל היכא דפשיטות אחת היא לכל המקרים, כגון תחילת הציהוב, וכגון אנדרוגינוס, בהא שפיר מקשינן "וכי איצטרין קרא למעוטי ספיקא". אמנם כתבו התוס' דפעמים דאף באנדרוגינוס לא מקשינן, והיינו היכא דאיכא ב' מיעוטים בזכר ובנקיבה, דיש לומר דחד מינייהו ממעט לו משום דהוא משונה.

יג. (1) מעיקרא כתבו התוס', דלמסקנת סוגיין האי דרשא אתי רק למעט נרבע ונעבד בעופות, וחד מיעוט אתי לנרבע וחד לנעבד, אי נמי נרבע ונעבד מחד קרא נפקא, ובעינן חד לתורים וחד לבני יונה. ובשם הר"ר אהרון מריגנפורק כתבו, דבעינן חד למעט נרבע ונעבד, וחד למעט תחילת הציהוב בין למאן דאמר בריה ובין למאן דאמר ספק. [אלא דמעיקרא סברינן דתרווייהו למעט תחילת ציהוב, ולהכי מקשינן

דבשלמא למאן דאמר בריה איצטריך תרי מיעוטי למעטו בין מגדולים ובין מקטנים, אבל למאן דאמר ספק הא סגי בחד מיעוטא דהרי כלפי שמיא גליא אי גדול הוא אי קטן הוא].

2) דרשינן לה דכל היכא דמום פוסל, אף דבר ערוה ועבודת כוכבים דכתיב בהו השחתה פוסל, ואם מום אינו פוסל אף הני לא פסלי. ולענין עופות אינו נפקא מינה, דאף דאינון נפסלין בבעלי מומים, מכל מקום נפסלים בנרבע ונעבד משום דכתיב "מן התורים ומן בני היונה". אבל נפקא מינה הוא לענין מעשר בהמה דכי היכי דחל על הבעל מום, כן חל נמי ארובע ונרבע ונעבד. ואיכא מאן דאמר דאף נפקא מינה הוא לפרה אדומה.

3) כל המומים כשרים בעופות, ולרש"י הוא משום דלא כתיב "תמים" אלא בבהמה. אבל מום גדול כמחוסר אבר, יש בו משום "הקריבהו נא לפחתך". והתוס' כתבו דבעלי מומים כשרים מדדרשינן בתורת כהנים "תמים זכר בכשבים ובעיזים" תמות וזכרות נוהגת בכשבים ובעיזים ולא בעופות. ומחוסר אבר פסול מדכתיב "מן העוף" ולא כל העוף.

יד. 1) לדעת ר' יוחנן יש לו להביא עליו נסכי איל, ומרבינן ליה מדכתיב "או לאיל". ולדעת בר פדא הוא ספק איל ספק כבש, ויש לו להביא נסכי איל ולהתנות, דאם הוא איל הרי הכל לנסכיו, ואם הוא כבש, יהיו נסכי כבש לחובתו והשאר לנדבה. וכתבו התוס', דצריך להתנות במנחתו שתהיה מנחת נסכים שכולה כליל, דאי לאו הכי הא אינו יכול לערב את מנחת האיל במנחת הכבש מחמת דזו עבה וזו רכה. והובא בסוגיין משום דיש להסתפק האם הוא רק ספק איל ספק כבש, והמתנדב איל או כבש יכול לצאת ידי נדרו בפלגס. או דיש להסתפק האם הוא בריה בפני עצמה, ויש להתנות אף על האי גיסא בתנאו דאם הוא מין בפני עצמו ואין לו נסכים הרי כל הנסכים לנדבה, ולהאי גיסא לא יצא ידי חובת כבש או איל.

2) שיאור דר' מאיר אליבא דר' מאיר והיינו דהכסיפו פניו, הוי חמץ גמור ויוצא בו ידי חובת חמץ. ואליבא דר' יהודה האי שיאור הוי מצה גמורה ויוצא בו ידי חובת מצה. ושיאור דר' יהודה דיש לו סדקים כקרני חגבים, אליבא דר' מאיר וודאי הוי חמץ, ואליבא דר' יהודה יש להסתפק בו. וכתבו התוס' דצריך לומר דשמא יש איזה ריבוי דשיאור דהוי חמץ לענין פסח הוי נמי בכלל חמץ לענין לחמי תודה.

3) משכחת לה באופן שאמר "הרי עלי עשר חלות לתודתו של פלוני". דהא אם יאמר סתם חלות, הא אינו יכול להתנדב חלות בלא תודה, ולומר לפטור חובתו של פלוני נמי אין מקום להסתפק, דהא בזה השיאור כיון דספק הוא הרי לא נפטר מידי חובתו. ואלו הלחמים יפדו ויפלו דמיהם לתודה אחרת.